

Andrej Medved

Leja Forštner z Andrejem Medvedom

Forštner: Ste umetnostni teoretik in esejist, prevajalec, filozof, umetniški vodja, urednik, publicist in še kaj, predvsem pa hiperproduktivni pesnik, čigar opus s prevodi poezije t. i. mejnih pesnikov vred obsega že več kot trideset knjig. Kot sami pravite, ste “vulkanični” v tem, da iz “minimalnih, globokih, enkratnih ali trenutnih čustev naredite pesniško zbirko”, zato ste samo v zadnjih dveh letih izdali pet knjig poezije. Povejte nam prosim kaj o čustvih v zbirkah *Glas*, *Purpurni dež*, *Mediterraneo* (2009), *Razlagalec sanj* in *Libija* (2010).

Medved: *Gre* za osnovna čustva, ki so povezana s posameznim trenutkom, doživetjem v vsakdanjosti, ki jo živimo. Morda bi rekli, da vsakdo doživlja stanja, podobna mojim, le da jih sam “povzdignem” v enkratna doživljanja, ki jih potem razvijem v samostojno zbirko pesmi. Tako na primer je pesniška osnova za zbirko *Dotikanja, odstiranja, prisostvovanja*, ki prav zdaj nastaja oziroma sem prvo verzijo zavrgel, dogodek pred leti v Firencah, ko je žena čez noč zbolela in je zjutraj, pri odprtem oknu, zapihal vetrič, sapa, ki se je rahlo dotaknila njenega obraza. In ta trenutek me je prevzel bolj kot vse, kar sem doživljal v drugem večnem mestu; le droben piš skozi odprto okno, ki ga lahko primerjam s pišem v filmu *Rašamon* (*V gozdu*) Akira Kurosava, ko potepuha zdrami vetrič, da prav zaradi njega stori zločin, ki ga nato različno interpretirajo vsi udeleženci dogodka. Tak minimalni vzgib je zdaj lahko osnova za neštne pesemske enote v moji zbirki. V *Razlagalcu sanj* je to smrt deklice, ki je umrla v nesreči; o tem sem slišal in me je pretreslo, čeprav se tak dogodek lahko zgodi vsak dan in je boleč predvsem za starše (zato je posvetilo v knjigi *Staršem deklice, ki je umrla v nesreči*). Imaginarni svet moje poezije, polne metafor in nezavednih vzgibov, polne nadrealističnih podob, je segel v “razlago sanj” te deklice, ki so izmislek, čudežni, neznani svet

imaginacije, ki jo premorem, in zapolnjujejo celotno zbirko, z izjemo zadnje pesmi, ko opišem samo smrt, strašno stisko in dokončno izničenje človeške – njene – duše.

Forštner: Za *Razlagalca sanj* vam je strokovna komisija letos dodelila Veronikino nagrado za najboljšo pesniško zbirko. V *Delu* so ob tem zapisali, da je "rahlo nenavadno", da je utemeljitev zanjo kot predsednik žirije podpisal Ivo Svetina, ki je hkrati pisec spremne besede iste zbirke. Kako komentirate to? Je kdo že izpostavil to dejstvo kot sporno?

Medved: V resnici ni nič spornega. Svetina je zadnja leta moj odličen in poznavalski interpret in slučajno je bil tudi član Veronikine komisije. Gotovo je v povprečju večine slovenske poezije našel tudi moje pesmi, ki so izstopale, a ne le on, kot vem celotna komisija. Desetletja moje poezije ni videl niti upošteval prav nihče, poglejte le Kosove in Hribarjeve antologije; prvo priznanje sem prejel šele pri šestinpetdesetih letih z nagrado Prešernovega sklada. Ob meni je morala dozoreti mlajša generacija – Andrej Hočevar – in tudi moji pesniški vrstniki, ki so začeli ceniti to, kar pišem. Zdaj se nagrade kar vrstijo, a potrditev sem doživel v poznih letih. Seveda je bilo to odvisno tudi od pesniškega "vrelca", ki ga doživljam zadnja leta.

Forštner: Ko so vam leta 2008 stanovski kolegi podelili Jenkovo nagrado za zbirko *Približevanja* (2008), ste v nekem intervjuju jasno povedali, da je "nagrajevanje odvisno od ljudi, ki so v komisijah", in da ste tako to kot že prej nagrado Prešernovega sklada (2003) dobili zato, ker so v njih (končno) sedeli pravi ljudje, ki ste jih tudi imenovali. Ste torej tudi Veronikino nagrado prejeli zato, ker ste imeli v komisiji "svojega" človeka?

Medved: To je rečeno malček zlobno. Za svojega človeka, kot pravite, imam človeka, pesnika, ki se razume na poezijo in tudi ceni to, kar pišem. "Moj človek" je pesnik – interpret, ki se je zalezal v tkivo mojih pesmi in jih v celoti prepozna kot Poezijo, vredno izpostave in nagrade.

Forštner: V istem pogovoru ste takrat dejali, da sami poznate vrednost svoje poezije in da ste zato "vedno verjel(i), da nagrade pridejo". Toda uradno priznanje je strokovna javnost vašemu pesniškemu ustvarjanju izkazala šele slaba štiri desetletja za tem, ko ste izdali svojo prvo pesniško zbirko, poleg tega ste bili leta 2003 med vidnimi slovenskimi modernističnimi pesniki edini ustvarjalec, ki za svoje delo še ni bil nagrajen. Kako sprejemate to dejstvo?

Medved: V svojo moč pesnika verjamem in tisti, ki verujejo v mojo poezijo (Svetina, Paternu, Poniž, Šalamun in Grafenauer ter mnogi drugi, za katere zdaj ni nujno, da jih imenujem), so celostne osebnosti, ki mi priznajo vlogo na Parnasu slovenske literarne srenje, in ko so vstopili v razne literarne institucije kot kritiki in založniki, so (z)mogli tudi odločiti o njej. “Moji ljudje” so zdaj povsod, prijatelji smo, ker cenimo vrhunsko poezijo, in ne zato, ker se poznamo in podpiramo zasebno. Lobiranje mi je v načelu tuje, nikoli nisem koga “silil”, naj mi pomaga pri nagradah, poslal sem jim le svojo novo zbirko. Nagrade so obliž na rane, ko nisi viden in priznan, četudi sem napisal že več kot trideset poetskih knjig; četudi pozno in skorajda (pre)pozno.

Forštner: V slovenskem literarnem okolju veljate za “graditelja ene najbolj hermetičnih poezij” in, kot pravite sami, je vaša poezija hermetična predvsem v tem, da v njej “slovenski jezik odkrivata na nov, svoj način”, saj “tvorite prisposode, ki jih v slovenskem jeziku še ne poznamo”. Res verjamete, da bi te prisposode nekoč lahko veljale kot “zakon za sporazumevanje”, za primerjavo določenih medčloveških odnosov?

Medved: O moji pesniški izvirnosti v jeziku piše Ivo, Ivo Svetina, hermetičnost je moj “predznak”, a vendar tvorim pesniško besedo na način, da lahko o(b)stane, da jo ljudje prevzamejo za svojo, da postane končno “norma” za metaforično izražanje. Morda bi rekli, da so moje prisposode prekomplicirane, preumetelne, a posamezne besedne zveze postajajo “domače”, da z njimi literarni ustvarjalec lahko izrazi neke, skoraj običajne in sprejete primerjave.

Forštner: Prepričani ste, da je pisanje poezije v bistvu povezovanje vseh drugih svetov – filozofije, lingvistike, psihoanalize itd. –, zato se trudite, da bi “obvladali” različne (meta)jezike, ki ustrezajo tem svetovom, med katerimi pa prednost vendarle dajete pesniškemu jeziku. Je morda tudi zaradi rabe teh vaša poezija razumljiva le redkim bralcem, predvsem tistim, ki imajo podobno znanje in ki lahko zato dejansko “vstopijo” vanjo?

Medved: Nekateri menijo, da so moje pesmi kot uroki in zaklinjanja, čeprav v njih v resnici ni mističnega znanja. Poveznost z drugimi, medtekstualnimi področji ni vidna v sami poeziji, ampak na drugih poljih, ki se z njimi rad ukvarjam: v likovnih esejih, v (moji) filozofiji, kjer se povežejo s poetičnim izrazom v celoto, ki prav zato prejema neko dodatno in presežno vrednost. Moji eseji in razprave so izvorni prav zato, ker je v njih tudi poezija.

Forštner: Morajo biti torej ljudje, ki prebirajo vašo poezijo, “izjemni bralci poezije”, kakršen ste, kot trdite, sami?

Medved: Gotovo je branje moje poezije izjemno težko in zahtevno, a ni potrebno prav nobeno predznanje, le neskončna moč vživetja. Vživetje (nemško *Einfühlung*) je temeljno za vsako pravo branje filozofskih, pesniških, slikarskih in kiparskih umetniških in miselnih izdelkov.

Forštner: Pred leti ste v zvezi s tem trdili, da vaša poezija pravzaprav še nikoli ni bila interpretirana v celoti oziroma da še nobenemu od interpretov ni uspelo “dešifrirati kozmogonije” vaše poetike, torej zajeti vseh svetov, ki jih ta uprizarja, v enega samega. Je poezijo Andreja Medveda sploh mogoče kakor koli dokončno opredeliti, jo zajeti v eno samo, celovito interpretacijo?

Medved: Kozmogonija mojih pesmi res beži, a zveže jo “občutje”; če tega bralec ne doseže, mu pesem zdrsne in se razdeli na posamezne fragmente. Vsaka pesem ima uvod, stopnjevanje in zaključek, pomembne so aliteracije in asonance, metaforika in zvočnost, pa tudi likovna oblikovanost pesmi.

Forštner: Recenzentka preglednega izbora vaše poezije v t. i. jubilejni izdaji, ki je ob vaši šestdesetletnici (2007) izšla pod naslovom *Svetloba, v labirintu*, je zapisala, da je ta zelo “resna”, in da je v njej “ogromno bolečine”, ki pa je “spoštljivo preoblikovana do te mere, da bralca ne nadleguje s samoizpovedjo lirskega subjekta”; da je torej v najboljšem pomenu besede “diskretna” poezija. Kako odgovarjate na to?

Medved: Običajnega lirskega subjekta resda ni, pesem je sama-v-sebi in v jeziku, čeprav dovolim, da v njej nastopim tudi v prvoosebni, lahko bi rekli intimistični “postavi”. Sicer pa: vsaka poezija je skrajno resno delo, tudi tista ironična in posmehljiva; samo da ni preveč pripovedna in ilustrativna, ker dobra poezija ne pove preveč, a tudi ne premalo. Berite tekst *Odpornost poezije* Jean-Luca Nancyja, ki je izšel v ediciji Hyperion, ki jo vodim. Preveč psihologiziranja, opisovanja, načelnosti, to vedno moti in ne sodi v pesniški poklic. O bolečini pa ne vem ničesar. Čeprav, če še enkrat natančno berem svojo poezijo, je v njej veliko krutosti in zla. A to v poezijo pač pride samo, iz nezavednega.

Forštner: Se vam zdi oznaka, ki jo je v utemeljitvi letošnje Veronikine nagrade zapisal Ivo Svetina, da ste nedvomno pesnik filozof, saj v svoji

poeziji uspešno združujete tako mišljenje kot pesništvo, da pa se pri tem "ne odpoveduje(te) čutni nazornosti", in so zato – zlasti vaše zadnje zbirke – "prepolne čutno žarečih podob", bolj ustrezna?

Medved: Popolnoma, v celoti.

Forštner: Nekoč ste dejali, da se morda še vedno učite, da pa se je vaša poetika bolj kot ne v celoti izoblikovala že v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, ko ste, stari komaj enaindvajset let, prišli v uredništvo *Tribune* in *Problemov*, kjer ste kmalu prevzeli mesto glavnega urednika. Povejte nam prosim več o tej življenjski izkušnji in zakaj vas je ta tako pomembno "zaznamovala".

Medved: No, ne v celoti. Takrat sem pisal literarnoteoretske tekste, o filozofiji igre, o moči tehnike, o gledališču in poeziji. Spodbujajoča doba. Po kritiki o Pirjevčevem razumevanju Heideggra so me sprejeli v uredništvo *Problemov*, ki je bila takrat vodilna humanistična in literarna revija. Veliko sem objavljajal, predvsem v teoriji, filozofiji in literarni teoriji sem obetal. Potem je sledilo obdobje molka, do moje zaposlitve v Obalnih galerijah konec sedemdesetih let, ko sem uspel kot galerist. V poezijo sem se vrnil leta 1992 z zbirko *Videnja*, sledilo je še nekaj knjig, potem pa radostno in veličastno novo tisočletje. In zdaj se poleg poezije vračam k filozofskim tekstom, tu sem v resnici "manjkal", a bo vrnitev zame odločilna.

Forštner: V zadnjem desetletju urejate knjižno edicijo Hyperion, ki ste jo v okviru lastne, istoimenske založbe sami zasnovali leta 1999, in sicer z ambicijo, da bi do leta 2010 v njej izšlo 250 knjig izvirne in prevodne poezije, teorije, filozofije, psihoanalize in lingvistike, nato pa naj bi založba nehala delovati. Leto 2010 se počasi izteka. (Bo)ste dosegli zadani cilj?

Medved: Cilja res nisem dosegel, v vmesnem času se je nabralo še dvesto novih tekstov, ki jih želim objaviti. Predvsem manj znanih spisov in razprav, a odločilnih za evropsko misel. Ne izogibam se priznanih miselcev (Derrida, Kristeva, in Schefer), a rad odkrivam v Sloveniji popolnoma neznane avtorje, kot so Sarah Kofmanova, Nancy in (deloma) Jean Starobinski, objavil bom Pasolinijevo poezijo, francoske simboliste, Verlainove *Preklete pesnike*, pa Svetinove eseje in razprave Miklavža Komelja o poeziji. Načrtov je ogromno.

Forštner: To edicijo že od začetka razvijate na temelju svojega programa, v okviru katerega si prizadevate tudi za sodelovanje s tujimi avtorji, saj verjamete, da boste lahko le tako v slovensko (filozofsko) misel, za katero ste na začetku novega tisočletja dejali, da jo že trideset let obvladujejo vedno enaki reflektivni sklopi, uvedli t. i. drug pogled, pogled od zunaj, ki se vam zdi nujen za temeljnejšo in realnejšo podobo umetnosti in misli na Slovenskem. Ste z doseženim zadovoljni?

Medved: Vsaj deloma že. Žal mi je za obljubljen neobjavljen Derridajev tekst, a "drug pogled", predvsem na našo likovno umetnost, kateri je posvečena druga edicija *Artes*, sem uspel uresničiti z eseji Ješe Denegrija in Miška Šuvakovića. Izjemen teoretik in umetnostni poznavalec Jean-Louis Schefer prav zdaj piše knjigo o ikonografiji hrastoveljskih fresk.

Forštner: Tudi sami ste se in se še vedno veliko ukvarjate s filozofijo. Pred petnajstimi leti so vas zanimali in pritegovali samo "najsplošnejši problemi, vezani na ontološka vprašanja". Je zdaj kaj drugače?

Medved: Moja filozofska ontologija bo izšla spomladi v temeljnem eseju *Neki tekst, prolegomena*. Priprave so bile dolgotrajne, učinek bo, upam, velik.

Forštner: Za katerega od svojih filozofskih tekstov verjamete, da je pomembna dopolnitev slovenske filozofske misli?

Medved: Doslej sem napisal le dva čisto filozofska teksta, drugje je moja misel vpletena v likovne eseje. Izpostavil pa bi *Dve predavanji o umetniškosti poezije in slikarstva*.

Forštner: Ko ste pred leti pripravljali več tekstov, ki naj bi se navezovali na interpretacijo sodobne misli, ste ugotavljali, da vas kritična in/ali strokovna javnost kot filozofa še ni prizna(va)la. Čutite, da je bilo do danes vaši filozofski misli izkazano ustrezno spoštovanje?

Medved: To se bo zgodilo šele po *Nekem tekstu*.

Forštner: Če dovolite, bi najin pogovor zdaj "odpeljala" na Obalo, k vašemu delu v Obalnih galerijah, v vam tako ljubem Koprju, kjer se počutite tako doma(če), da vam ni vseeno, kaj se dogaja s kulturo in prebivalci tega mesta, zato v javnosti pogosto nastopite tudi kot angažirano

razmišljujoč kulturni delavec. Povejte bralcem *Sodobnosti* najprej, kako se zadnja leta počutite na svojem "otoku"?

Medved: V resnici sem Koprčan, v Obalnih galerijah sem že več kot trideset let, sprva kot kustos, višji kustos, umetniški vodja in zdaj muzejski svetnik. Za mano je štiristo razstav, v okviru ciklusa *Avantgarda in modernizem v 20. stoletju* smo predstavili štirideset samostojnih razstav najpomembnejših evropskih slikarjev in kiparjev od Hansa Arpa do Imendorffa. Posebno cenim svoje postavitve francoskih razumnikov, ki so bili tudi slikarji, mislim na Henrija Michauxa in Pierra Klossowskega, ki sem mu pred dnevi izdal razpravo *Sade, moj bližnjik*. Sicer pa je kulturno vzdušje v Kopru malo zaspano, veliko sem pred leti vložil v njegovo spremembo, a se ni prav izšlo. Zdaj bi rad, da v skladiščih soli ob potniškem terminalu postavijo našo *Stalno zbirko slovenske likovne umetnosti po letu 1975*, ki je gotovo, tudi po mnenju domačih in tujih strokovnjakov, najboljša tovrstna zbirka pri nas. Upam, da mi bo uspelo. Sicer se v mestu dobro počutim, od tu so odprte poti v Evropo, daleč niso Benetke, Milano, pa Rim in Pariz, kamor redno vsako leto hodim na dogovore o razstavah.

Forštner: Nameravate kulturno življenje v Kopru spet popestriti s simbolno akcijo, s kakršno ste pred leti, ko ste t. i. Kozji otok za kratek čas znova poselili oziroma obljudili s čredo ovac, opozorili na kulturno zaspanost mesta, v katerem se pravzaprav začenja mediteranski prostor s svojo bogato kulturno zgodovino?

Medved: Na kaj podobnega ne mislim. Prav gotovo pa je na Titovem trgu v Kopru dejansko stičišče Srednje Evrope in Mediterana. Sam se bolj počutim otroka Sredozemlja, ki sem mu posvetil kar pet pesniških zbirk: *Rimske elegije*, *Kitero*, *Afriko*, *Mediterraneo* in *Libijo*. "Tu plešem, tu sem doma!"

Forštner: Obalne galerije, katerih umetniški vodja ste zdaj že več kot tri desetletja, so zavoljo vaše dobro izdelane programske politike postale ena najbolj progresivnih galerij že v takratni Jugoslaviji in tudi celotni Evropi, status ene najpomembnejših slovenskih – ne le primorskih – likovnih institucij pa so ohranile vse do danes. Povejte nam prosim, kaj pomembnega se je dogajalo oziroma zgodilo v "vaših" galerijah v novem tisočletju, torej po letu 2000?

Medved: Po individualnih mitologijah slikarjev in “novi podobi”, ki smo jih predstavljali v osemdesetih letih, so sledile vrhunske tuje razstave, v novem tisočletju, tudi že nekaj let prej, pa se posvečam študijskim razstavam (*Pregelj, Stupica, Bernard; Figuralno slikarstvo od Preglja do Marušiča; Abstraktno kot sublimno od Mušiča do Rimeleja*), lani sem v Cankarjevem domu postavil *Rojstvo modernizma*, ki je obudilo in v temeljih prevrednotilo že skoraj pozabljeno slikarstvo Toma Podgornika in Emerika Bernarda v določenem obdobju. Tu so še retrospektive Bernardovih in Begičevih risb in skulptur Jakova Brdarja. In veliko slikarjev srednje in najmlajše generacije. In seveda vedno tudi tuji avtorji; naj samo spomnim na uspešno predstavitev francoskega slikarstva v petdesetih letih (Yves Klein, Hartung, Dubuffet in Soulages).

Forštner: Ko ste se leta 2004 v nekem intervjuju spominjali svojih začetkov v Obalnih galerijah, ste dejali, da je bilo veliko polemik predvsem v osemdesetih letih, ko ste se, da bi takrat regionalno galerijo preoblikovali v sodobno likovno institucijo, programsko “odprli v svet”, da pa čutite, da “odpor” do vas in galerije še vedno traja. Je nekaj let pozneje še vedno tako? Kdo in zakaj naj bi imel odpor do vas in vašega dela?

Medved: Ob razstavi erotičnih fotografij Roberta Mapplethorpa v koprski galeriji Loža se je dvignila vsa likovna obalna srenja in zahtevala mojo “ukinitev”. Želeli so, da razstavljamo le njihova dela, pri tem je prednjačil Zvest Appolonio, ki je tudi v zadnjem času – znova – polemiziral z mano v zvezi z njegovim kipom *Šavrinke*, postavljenim v Kopru. To je bila moja zadnja polemika, ostali so potihnili, a še vedno je čutiti njihov odpor do mojega dela in osebnosti. Tako je pač v malih, provincialnih družbah. A mene to že dolgo ne moti več.

Forštner: Kot je znano, so Obalne galerije svoj prvi veliki uspeh doživele že leta 1981 z razstavo *Nova evropska in ameriška risba*, ki vam je pravzaprav odprla vrata mnogih, tudi najpomembnejših in najuglednejših svetovnih likovnih institucij, in kot ste nekoč dejali, vas imajo po večdesetletnem sodelovanju te zdaj “za svojega”. Kakšne prednosti imate zaradi tega pred ostalimi slovenskimi (pa tudi evropskimi) galerijami?

Medved: No, z Moderno galerijo se ne bi primerjal, saj imajo oni veliko razpleteno mrežo tujih internetovskih institucij, s katerimi redno sodelujejo. A klasične, predvsem zasebne galerije so naša domena. Z njimi smo redno sodelovali, skozi desetletja so se spletale prijateljske vezi in upam,

da nanje lahko računam tudi pri predvideni promociji slovenske umetnosti; pri tem mislim predvsem na Emerika Bernarda, ki je naš stalni avtor in mu bo prihodnji mesec izšla monografija. Zanj se zanimajo predvsem v galeriji Lelong v Zürichu in Parizu, ki je vodilna galerija za sodobno umetnost v Evropi. V igri je seveda "klasična" umetnost: slikarstvo in kiparstvo, ki je Moderni galeriji in njenemu vodstvu že desetletje docela tuje in odveč.

Forštner: Vedno ste poudarjali, da se vam zdi vzpostavljanje odnosov s tujimi galerijami in pridobivanje njihovega zaupanja bistveno, da pa je to "stvar desetletij garaškega dela in ne političnega voluntarizma". Bi lahko – po številnih osebnih polemičnih izkušnjah z občinskimi in tudi državnimi oblastmi – dejali, da je politika v kulturi predvsem zaviralna?

Medved: No, z vsemi dosedanjimi ministri za kulturo sem se dobro razumel, pripravljeni so tudi pomagati; zaviralni niso, tako ne morem govoriti. So pa odločno premalo "agresivni" v sami vladi, tako da je učinek relativno slab. A ne polemiziram več, v politične rešitve ne verjamem.

Forštner: Menite, da se po več letih bivanja v evropski (kulturni) skupnosti Slovenci kot narod (že) ustrezno identificiramo s kulturo "v vseh pogledih in oblikah", v kateri je po vašem mnenju resnična nacionalna substanca, ali t. i. slovenstvo v Evropi še vedno (zmotno) gradimo le "z gospodarstvom v stečaju in političnim profilom", kot ste nekoč dejali?

Medved: Kultura in v prvi vrsti poezija je temelj nacionalnega vrednotenja človeškega odnosa in vloge v odnosu do drugih nacionalnih vlog osebnosti, s katerimi komuniciramo v Evropi. Kulturna rast in z njo jeziki, ki se z njimi sporazumevamo, so temeljna razsežnost medsebojnega "prepletanja" spoznanj o etičnih resnicah in z njim osnova za enotnost, za (z)možnost vsake skupnosti, ki (da) v njej živimo.

Forštner: V zgrešeni (kulturni) politiki vidite tudi razlog za to, da danes ni več sodelovanja med državami nekdanje skupne republike, ki je nekoč omogočalo, da je vrsta razstav, ki ste jih pripravili v Obalnih galerijah, pozneje potovala po nekdanjih jugoslovanskih likovnih središčih. Kako bi lahko spet oživili to sodelovanje?

Medved: Obalne galerije še vedno sodelujejo s hrvaškimi, bosanskimi in srbskimi umetniki in intelektualci. Povezanost ostaja neka "nerazčiščena"

zaveza, ki je za nas preprosto jasna in zavezujoča, saj omogoča druga videnja, drugačno znanje. Tudi za razumnike v nekdanji domovini je glavno mesto in Obala neko stičišče med Vzhodom in Zahodom, Slovenija je zanje izhodišče, mnogotero in neskončno, večpomensko “zbirališče” znanja (v umetnosti, filozofiji in psihoanalizi), ki povezuje Jug z Evropo.

Forštner: Pred leti ste ugotavljali, da je mrtev oziroma “na točki nič” tudi dialog med kritiki, teoretiki in umetnostnimi zgodovinarji, saj da se ta vzpostavlja samo v posameznih tekstih in/ali redkih okroglih mizah, ko se ti združijo proti določeni poziciji, vendar ste verjeli, da bo nekoč vnovič vzpostavljen. Je že?

Medved: Dialoga ni in ga verjetno še dolgo ne bo. Obstajajo revije, okrog katerih se grupirajo pesniki in kritiška peresa, a dialoga zunaj regionalnih institutov ni. Le redki so sposobni premagati generacijske sponse in sestopiti v “drugega”, v drugo in drugačno kritiško zavest, ki omogoča dialog. Bolj ciničen kot produktiven, po navadi. Spomnimo se le polemike Andrej Hočevar-Taja Kramberger. Je pa veliko poezije, ki seže dlje kot vsakršna polemika in dialog, in ta je, vsaj večinoma, odlična. Tudi umetnostnega dialoga ni, vsak kritik ali zgodovinar dela zase, četudi je nešteto nerešenih vprašanj in problemov v stroki. Bo pa – mogoče za trenutek – zaživel drug pogled na sodobno slovensko filozofijo, saj je Miško Šuvaković, izjemen poznavalec razmer v slovenski likovni umetnosti in filozofiji, napisal knjigo o slovenskih mislecih, ki bo izšla v prihodnjih mesecih v ediciji Hyperion.

Forštner: V nekem pogovoru ste v zvezi z umetnostno kritiko izpostavili tudi problem medijev, češ da je pisci pravzaprav nimajo kje objavljati oziroma da imajo tisti redki mediji, ki umetnostno kritiko pokrivajo, za pisanje te zaposlenega koga, ki pripada določeni likovni usmeritvi ali celo ustanovi, zaradi česar so se vrednostni kriteriji za oceno kvalitete umetnin v časopisnih kritikah povsem “razvodeneli”. Je danes drugače?

Medved: To sem napisal skoraj pred desetletjem, a v načelu še drži.

Forštner: Izgubo vsakršnega kritiškega kompasa že več let očitata tudi razstavnemu programu Moderne galerije v Ljubljani. Njihovo “pretirano in apriorno hvaljenje, razstavljanje modnih in udarnih trendov, ki v svetu izgubljajo pomen”, zaradi česar jim najpomembnejša svetovna likovna središča upravičeno odmerjajo le malo pozornosti, imenujete “provincializem”. Lahko to obširneje utemeljite?

Medved: Oznaka "provincializem" žal ostaja, že desetletje. Situacija se je umirila, program Moderne galerije se ne spreminja, najboljši tisti, ki so še skrbeli za umetnost v dvajsetem stoletju, odhajajo v pokoj. Zdaj sodelujejo z našo institucijo, na primer pri pripravi pregledne likovne razstave Vladimirja Makuca, ki ga v Moderni galeriji nočejo prevzeti.

Forštner: "Novomedijašem" zamerite predvsem to, da zavračajo etična in estetska merila modernizma kot zastarela in preživeta, saj, kot ste dejali pred leti, sami verjamate, da ta nikoli ne morejo biti res izničena in da bo "prišlo ob izteku desetletja do velikega preobrata, do vračanja k slikarstvu in kiparstvu ter k zahtevam in h kriterijem, ki jih postavljata modernizem in vsaka avantgarda". So se vaše napovedi uresničile?

Medved: Slikarstvo se znova vrača, ne toliko v Berlinu, kjer nekdanje najpomembnejše razstavne galerije zapirajo prostore (na primer galerija M. Wernerja), ampak v New Yorku, kjer je od štiristo razstav v Chelsei vsaj dvesto posvečenih spet slikarstvu.

Forštner: Ob vstopu v novo tisočletje ste vodstvu Moderne galerije očitali tudi zgrešeno programsko logiko, po kateri si prizadevajo Evropi pokazati "mednarodnost naših zbirk", ne zavedajo pa se, da Evropo zanima "evropskost naših ustvarjalcev". Ste s kvaliteto njihovega razstavnega programa in deleža domače likovne produkcije v njem danes (bolj) zadovoljni?

Medved: Tu sem obupal. Evropske kritike in galerij slovenski likovni umetnik ne zanima. Morda so možnosti le v osebnih povezavah z galerijami, s katerimi smo v dobrih stikih od začetka.

Forštner: Za razliko od Moderne galerije si v Obalnih galerijah prizadevate ne le razstavljati, ampak tudi teoretsko utemeljiti določene segmente sodobne slovenske umetnosti, zato vaše študijske razstave stalno dokumentirajo katalogi ter obsežne monografije. Zadnja v vrsti teh je izšla lani (2009). Povejte nam več o nastanku in vsebini knjige o rojstvu modernizma v slovenskem slikarstvu.

Medved: V *Rojstvu modernizma* zanikam avantgardnost Bernika in Tuga Šušnika v določenem obdobju, ker sta posnemovalna, "tranzicijska" in neizvirna. Postavljam pa v začetek preobrata k modernizmu slike slovenskih avtorjev Toma Podgornika in Emerika Bernarda med letoma 1975 in 1980. Podgornik je slikar, ki je po nekaj letih izgorel, izginil z likovnega

prizorišča, pustil pa je izjemna dela, ki kljub določenim zunanjim vplivom predstavljajo avtentično slikarstvo, primerljivo s sočasno likovno produkcijo v Evropi. Prav tako so Bernardove slike med letoma 1978 in 1980 predstavljale odmik od "arheologije" prejšnjega obdobja, ko se je "vkopaval" v modernizem in avantgardo v prelomu prejšnjega stoletja; odmik, ki je pripeljal k izvorni "bernardovski sliki" v osemdesetih letih. Izvirna sta v tej dobi oba umetnika in menim, da ju bo morala evropska kritika – nekoč? – šele odkriti in postaviti v okvire sodobne likovne umetnosti v Evropi.

Forštner: Hvala.